

Asia: VN/22817/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto (VN/22817/2024)

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamista.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. KKV keskittyy lausunnossaan esitysluonnoksen julkisia hankintoja, lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevia sopimuksia sekä energiatehokkuuslain valvontasäännöksiä koskeviin kohtiin.

Esityksen tavoitteet julkisten hankintojen näkökulmasta

Yleisesti ympäristönäkökohtien ja energiatehokkuuden huomioimista julkisissa hankinnoissa voidaan pitää kannatettavana tavoitteena. Julkisten hankintojen arvo Suomessa on lähes 40 miljardia euroa ja siten taloudellisesti ne ovat potentiaalisesti merkittävä markkina tukemaan osaltaan vihreää siirtymää.

KKV kuitenkin katsoo, että julkisille hankinnoille asetettavat tavoitteet ja kriteerit tulisivat olla myös sellaisia, että ne luovat edellytyksiä hyvin toimivalle kilpailulle julkisissa hankinnoissa ja tätä kautta tukevat mahdollisimman kustannustehokkaita julkisia hankintoja. Näitä tavoitteita vasten KKV esittää joitakin varaumia esityksen keinoihin julkisten hankintojen ohjaamiseksi.

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisalasta ja vaikutukset kilpailuun

Esityksen soveltamisala on tulkittavissa niin, että käytännössä energiatehokkuus ensin -periaatetta tultaisiin soveltamaan kaikkiin EU:n kynnysarvot ylittäviin julkisiin palvelu- ja tavarahankintoihin. Esityksessä myös laajennettaisiin myös sitä hankintayksikköjen joukkoa, jota periaatteen soveltamisvelvollisuus koskisi. Vastaisuudessa kaikkien hankintalain ja erityisalojen hankintalain mukaisten hankintayksiköiden tulisi soveltaa energiatehokkuus ensin -periaatetta.

Vaikka laaja-alainen ja sitova soveltamisvelvollisuus on perusteltu mahdollisimman vaikuttavan sääntelyn näkökulmasta, on KKV:n näkemyksen mukaan tällaisella kategorisella soveltamisalalla myös mahdollisia kielteisiä vaikutuksia julkisten hankintojen tehokkuuteen. Erityisen huolestuttavana KKV pitää, että energiatehokkuusvaatimusten noudattamatta jättämistä ei voisi vastaisuudessa perustella muulla kuin teknisellä perusteella. Esitys rajaa poikkeamisperusteiden ulkopuolelle muun muassa kustannustehokkuuteen, taloudellisen toteutettavuuteen, laajempaan kestävyteen tai riittävään kilpailuun liittyvillä seikat.

Energiatehokkuusvaatimuksilla voi olla kilpailua vähentäviä vaikutuksia julkisissa hankinnoissa, kun tarjoajat, jotka eivät täytä energiatehokkuuskriteerejä eivät voisi enää tarjota kyseisiin kilpailutuksiin. Jos potentiaalisten tarjoajien liiketoiminta kohdistuu suurelta osin yksityiselle sektorille julkisen sektorin sijaan, tarjoajilla ei välttämättä ole kannustimia muuttaa palveluitaan tai tuotteitaan energiatehokkuusvaatimusten mukaisiksi vaan ne saattavat tällöin vetäytyä kokonaan tarjoamasta julkisiin hankintakilpailutuksiin.

Vaikutukset hankintayksiköiden toimintaan ja kilpailutuskustannuksiin

Energiatehokkuusvaatimuksilla voidaan arvioida olevan lukuisia vaikutuksia hankintayksikköjen toimintaan. Vaikutukset riippuvat hankintayksiköiden resursseista ja osaamisesta. Esityksen mukaan energiatehokkuusvaatimukset tulisivat sovellettavaksi laajalle joukolle hankintayksiköitä. Tämä voi tarkoittaa, että vaatimukset voivat tulla sovellettavaksi myös sellaisissa hankintayksiköissä, joilla ei nykyisellään ole osaamista tai resursseja energiatehokkuusvaatimusten arviointiin. EU:n kynnysarvot jossain määrin ohjaavat soveltamisalaa suurempien hankintayksiköiden toteuttamiin hankintoihin, mutta hankintayksikön suurempi koko ei välttämättä tarkoita sitä, että hankintayksiköllä olisi edellytyksiä arvioida energiatehokkuusvaatimusten täyttymistä.

Kuten esityksessä todetaan, hankintojen tekemiseen liittyvien osaamisvaatimusten kasvu voi keskittää hankintoja esimerkiksi yhteishankintayksiköiden tehtäväksi. Tällä voi olla kilpailun kannalta negatiivisia vaikutuksia, jos tarjouskilpailujen koko kasvaa sellaiseksi, jossa vain harvalla toimijalla on mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuihin.

Osaamisvaatimusten lisäksi julkisten hankintojen energiatehokkuuskriteerien valvonnan näkökulmasta on oleellista, että hankintayksiköiltä kerätään tietoa kriteerien soveltamisesta. Tämä tarkoittaa, että hankintayksiköiden raportointivelvoitteet tulevat todennäköisesti kasvamaan esityksen johdosta. Yleisesti KKV kannattaa julkisista hankinnoista kerättävän tietopohjan vahvistamista. Esityksessä ei kuitenkaan juuri tuoda esiin niitä käytännön keinoja, joilla raportointi ja seuranta olisi tarkoitus toteuttaa. Esityksessä viitataan mahdollisuuteen hyödyntää julkisten hankintojen ilmoituskanava HILMAa tähän käyttötarkoitukseen. Esityksessä ei kuitenkaan arvioida, olisiko HILMA nykyisellään soveltuva tähän käyttötarkoitukseen. Esityksessä ei myöskään tarkastella kasvavien raportointivelvoitteiden suhdetta hankintatietovarannon kehitystyöhön.

Energiatehokkuusvaatimusten kustannushyödyt

Esityksessä tuodaan esiin, että energiatehokkuusvaatimusten mahdollisesti aiheuttama tavaroiden ja palveluiden hinnan nousu ja kilpailutuskustannusten nousu voitaisiin kompensoida pienentyneillä energiakustannuksilla. Tässä arviossa ei kuitenkaan ole ensinkään huomioitu sitä, että hankintaan liittyvä kertaluontoinen kustannusten nousu (hankintahinta, kilpailutuskustannukset) voi olla hyvinkin merkittävä, kun taas säästöt energiakustannuksissa todennäköisesti realisoituvat parhaimmillaankin vasta pidemmän ajan kuluessa. Energiakustannukset riippuvat oleellisesti energiamarkkinoiden kehityksestä, jota on vaikea ennustaa pitkällä aikavälillä.

Toiseksi esityksen vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu, että energiatehokkaammat ratkaisut eivät välttämättä vähennä energian kokonaiskulutusta. Jos energiatehokkaammat ratkaisut laskevat kulutuksen (yksikkö)hintaa, voi tämä itseasiassa johtaa suurempaan kokonaiskulutukseen.

Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskevat sopimukset

KKV pitää hyvänä, että lämpö- ja jäähdytys sopimuksen tietoja koskevassa 18 b §:n 1 momentissa viitataan selvyyden vuoksi siihen, että tietojenannossa sovelletaan lisäksi sitä, mitä muualla lainsäädännössä säädetään ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista. Tällaista sääntelyä on muun muassa kuluttajansuojalaissa, kun on kyse elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä sopimussuhteesta.

Lakiluonnoksen perustelujen (luonnoksen s. 24) lämpö- ja jäähdytys sopimusten ehtojen ”oikeudenmukaisuutta” koskevasta nykytilasta KKV huomauttaa, että Suomen lainsäädäntöön sisältyy esityksessä jo mainittujen säännösten lisäksi kuluttajansuojalain (38/1978) 3 luku, jossa säädetään kohtuuttomien sopimusehtojen käytöstä elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä. Kuluttajansuojalain 3 luvun taustalla on ns. sopimusehtodirektiivi eli neuvoston direktiivi (93/13/ETY) kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista.

Sopimusehtodirektiivin sääntely koskee sellaisia sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä. Direktiivi on ns. minimidirektiivi ja Suomessa on pidetty voimassa laajempi kohtuullistamissäännöstö. Kuluttajansuojalain 3 luvun mukainen kohtuuttomuusarviointi ei siten rajaudu vain mainitun kaltaisiin sopimusehtoihin.

Sopimusehtojen sääntely rajoittaa keskeisesti kohtuuttomien sopimusehtojen käyttöä elinkeinonharjoittajien yleisissä sopimusehdoissa eli vakioehdoissa, mikä olisi syytä mainita myös lakiluonnoksen perusteluissa liittyen yleisiin sopimusehtoihin (luonnoksen s. 67). Elinkeinonharjoittajan vakiosopimusehdon kohtuuttomuudesta seuraa pääasiallisesti ehdon mitättömyys eli sopimusehdon jättäminen huomiotta.

Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalain 3 luvun säännösten perusteella kaikkien kuluttajasuhteissa sovellettavien sopimusehtojen kohtuullisuutta. Valvonta kohdistuu siten myös luonnostellun energiatehokkuuslain 3 a luvun tarkoittamiin lämpö- ja jäähdytys sopimuksiin, jos kyse on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä sopimuksesta.

Lakiluonnoksessa on mm. lämpö- ja jäähdytys sopimuksia koskevien vakiosopimusehtojen osalta viitattu siihen, että vakioehtojen riittävä toimitustapa asiakkaalle ”lienee niiden julkaiseminen energian vähittäismyyjän verkkosivuilla” (luonnoksen s. 11). Selvyiden vuoksi KKV kiinnittää huomiota siihen, että kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n vastaisena pidetään yleensä sitä, jos kuluttajan katsotaan sitovasti hyväksyneen ehdot, joihin hänellä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta tutustua ennen sopimuksen tekemistä (ks. HE 218/1994 vp. s. 12). Näin ollen pelkkä vakioehtojen julkaiseminen verkkosivuilla tai viittaus sovellettaviin vakioehtoihin ei riitä tekemään ehtoja kuluttajia sitoviksi. Oikeuskäytännössä on myös muiden kuin kuluttajasopimusten osalta katsottu, että pelkkä viittaus sovellettaviin vakioehtoihin ei riittänyt tekemään ehtoja vastapuolta sitoviksi, vaan vastapuolella olisi pitänyt olla mahdollisuus tutustua yleisiin ehtoihin ennen sopimuksen tekemistä (ks. esim. KKO 1993:45, ään.).

Täydentävänä huomiona luonnosteltuun energiatehokkuuslain 18 b §:ään KKV toteaa, että sen 4 momentti (”Energian vähittäismyyjän on toiminnassaan noudatettava riittävää huolellisuutta ja toimittava kaikissa tilanteissa ilman aiheettomia viivästyksiä.”) ei näyttäisi vastaavan pykälän otsikkoa (”Lämpö- tai jäähdytys sopimuksen tiedot”). Tämän vuoksi KKV pyytää jatkovalmistelussa vielä arvioitavan, olisiko kyseinen säännös perusteltua siirtää kokonaan omaan pykäläänsä. Kyseisen 4 momentin sisältöä on myös avattu perusteluissa varsin niukasti, lähinnä viittaussäännöksellä kuluttajaturvallisuuslain 5 §:ään. KKV pitäisi hyvänä, että lainkohdan sisältöä täsmennettäisiin vielä hallituksen esityksessä.

Sopimusehtojen muuttaminen

KKV pitää hyvänä, että lakiluonnoksen lämmityksen ja jäähdytyksen sopimusehtojen muuttamista koskevassa 18 e §:ssä säädettäisiin sopimusehtojen yksipuolisesta muuttamisesta lain tasolla, koska lämmitys on kotitalouksille välttämättömyyshyödyke, jota ilman ei voi käytännössä tulla toimeen. Lain tasoisella säännöksellä voidaan turvata tietty vähimmäistaso loppuasiakkaiden oikeuksille suhteessa esimerkiksi kaukolämpöyhtiönsä.

KKV kiinnittää huomiota siihen, että pykälän perusteluissa on mainittu lämpö- ja jäähdytys sopimusten eroavan verrattuna sähkö sopimuksiin. KKV pitää huomiota aiheellisena ja toteaa, että esimerkiksi kaukolämpö sopimusten muutostilanteissa asiakkaat ovat heikommassa asemassa sähkön vähittäismyyntiin verrattuna. Asiakas on käytännössä sidottu omaan kaukolämmön toimittajaansa, eikä voi vaihtaa toisen kaukolämpöyhtiön asiakkaaksi. Vaikka lämmitysmuodon vaihtaminen on sinänsä mahdollista, se on käytännössä varsin kallista ja aikaa vievää. Myös lämpölaitteisiin tehtävät korjaus- ja säätötoimenpiteet vaativat aikaa ja voivat olla asiakkaille kalliita.

Lisäksi kaukolämmön hinta on viime vuosina noussut keskimäärin huomattavasti. Hintakehityksessä on ollut alueellista vaihtelua ja monien kaukolämpöyhtiöiden hinnankorotukset ovat olleet keskimääräistä selkeästi suurempia. Yllä mainituista syistä lämpöyhtiöiden tulisi toteuttaa hinnankorotuksensa suurten kertakorotusten sijaan ensisijaisesti vähittäin ja pienemmillä kertakorotuksilla. Ehdotettu sääntely turvaisi nykytilaa paremmin tämän periaatteen toteutumista.

KKV toteaa lisäksi, että lain perusteluissa voitaisiin esimerkiksi nykytilan arvioinnissa tuoda esiin se, että jo nykyisin kaukolämpö- ja jäähdytys sopimusten hinnankorotuksia voidaan arvioida kuluttajansuojalain nojalla, jos kyse on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä sopimuksista. Yksittäistapauksissa hinnankorotusten kohtuullisuutta voidaan arvioida kuluttajansuojalain 4 luvun

perusteella, jonka osalta kuluttajariitalautakunta onkin 07.02.2022 antanut kaukolämpöä koskevan täysistuntoratkaisun D/4851/39/2021.(1) Kuluttaja-asiamies voi lisäksi kollektiivivalvonnan näkökulmasta arvioida elinkeinonharjoittajien hinnankorotusmenettelyjä kuluttajansuojalain 3 luvun nojalla.(2) Lain perusteluissa olisi selvytyden vuoksi syytä mainita kuluttajansuojalakiin sisältyvä sääntely ja se, ettei tähän olla esittämässä muutoksia energiatehokkuuslain muuttamisen yhteydessä.

Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttäminen

Lämmityksen tai jäähdytyksen toimituksen keskeyttämistä koskevasta luonnoksen 18 f §:stä KKV toteaa, että ehdotettu pykälä ei kaikilta osin vastaisi sähkön katkaisua koskevaa sähkömarkkinalain 103 §:ää, vaikka siihen onkin luonnoksen perusteluissa viitattu ns. ”viiden viikon varoajan” osalta, joka olisi pääsääntöinen vähimmäisaika toimituksen katkaisulle. Lakiluonnoksessa ei ole tarkemmin perusteltu sitä, miksi energiatehokkuuslaissa olisi kuitenkin mahdollisuus ”erittäin painavista syistä” keskeyttää lämmöntoimitus aiemmin kuin viiden viikon kuluttua maksun erääntymisestä, jollaista mahdollisuutta ei sisälly sähkömarkkinalakiin.

Luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole myöskään kiinnitetty huomiota ns. sosiaalista suoritusestettä koskevaan sähkömarkkinalain 103.2 §:ään, jossa säädetään seuraavasti:

Jos maksun laiminlyönti on johtunut loppukäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, sähkönjakelun tai sähköntoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.(3)

KKV pitäisi lähtökohtaisesti hyvänä, että samantyyppinen sosiaalista suoritusestettä koskeva säännös koskisi myös lämmöntoimituksen katkaisua. KKV kiinnittääkin huomiota siihen, että myös Energiateollisuus ry:n suosituksessa Kaukolämmön yleiseksi sopimusehdoiksi T1/2021 on sosiaalista suoritusestettä koskeva sopimusmääräys, jonka perusteella kuluttajan lämmöntoimituksen katkaisu on po. tilanteissa mahdollista aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua laskun ensimmäisestä eräpäivästä (ks. sopimusehtojen kohta 9.2 b).

KKV:n näkemyksen mukaan laissa tulisi siten olla sosiaalista suoritusestettä koskeva säännös tai hallituksen esityksessä tulisi vähintään perustella se, miksi säännökselle ei ole tarvetta lämmöntoimituksen katkaisun osalta.

Energiatehokkuuslain valvonnasta kuluttaja-asiamiehen näkökulmasta

Lakiluonnoksen valvontaviranomaisia ja niiden tehtäviä koskevan 30 §:n 3 momentin perusteella kuluttaja-asiamies valvoisi ”tässä laissa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta”.

KKV huomauttaa ensinnäkin, että lakiluonnoksen perusteella kuluttaja-asiamies olisi siten energiatehokkuuslain 30 §:n tarkoittama ”valvontaviranomainen”. Näin ollen kuluttaja-asiamies voisi

ilmeisesti myös antaa lain 31 §:n tarkoittaman rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemismääräyksen. Luonnoksen 31 §:n mukainen määräys poikkeaisi kuluttaja-asiamiehen nykyisistä valvontakeinoista, joista säädetään pääsääntöisesti kuluttajansuojalaissa, laissa Kilpailu- ja kuluttajavirastosta (661/2012) sekä laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista (566/2020). Muutoksenhausta kuluttaja-asiamiehen määräykseen lakiluonnoksessa ei ole säännöksiä (vrt. Energiaviraston osalta luonnoksen 32 §).

Kuten yllä on todettu, kuluttaja-asiamies valvoo lähtökohtaisesti kaikkien elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten kulutushyödykesopimusten ehtojen kohtuullisuutta. Valvonnan yksi lähtökohtana on, että mikäli elinkeinonharjoittajan kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluva menettely tai sopimusehto rikkoo erityislain (kuten energiatehokkuuslain) säännöksiä, menettely on yleensä myös kuluttajansuojalain vastaista (ks. esim. HE 8/1977, s. 36).(4) Tällöin kuluttaja-asiamies voi soveltaa yleisiä kuluttajansuojasääntelyyn kuuluvia valvontakeinojaan. KKV ei näin ollen pidä tarpeellisena, että kuluttaja-asiamies olisi lain tarkoittama ”valvontaviranomainen” (vrt. muotoilusta esim. vesihuoltolain 4 §).

KKV toteaa toiseksi, että energiatehokkuuslain luonnoksessa ei ole tarkemmin määritelty sitä, mitä olisivat ne ”tässä laissa tarkoitetut sopimukset”, jotka kuuluisivat kuluttaja-asiamiehen valvottaviksi kuluttajansuojan kannalta. Lakiluonnokseen sisältyy säännöksiä useista erilaisista sopimuksista, joista esimerkiksi lain tarkoittamat energiatehokkuussopimukset tai energiapalvelusopimukset eivät näyttäisi kuluttaja-asiamiehen valvontatoimintaan tyypillisesti soveltuvilta.

KKV viittaa tältä osin mm. vesihuoltolain 4 §:ään, jossa kuluttaja-asiamiehen tehtävä on rajattu lain ”5 luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen” valvontaan kuluttajansuojan kannalta. Vastaavasti sähkömarkkinalain 106 §:ssä kuluttaja-asiamiehen tehtäviin kuuluu lain ”13 luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen” valvonta kuluttajansuojan kannalta. Sähkömarkkinalain esitöissä on lisäksi todettu, että valvontaan sovellettaisiin tällöin kuitenkin kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (nykyisin laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta) ja kuluttajansuojalain 3 luvun säännöksiä.(5)

KKV toteaa yllä olevan perusteella, että kuluttaja-asiamiehen valvontatehtävä voitaisiin energiatehokkuuslaissa tarkoituksenmukaisesti rajata lain 3 a luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtoihin ja niiden lainmukaisuuden valvontaan kuluttajansuojan kannalta. Tällöin valvonta koskisi lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntisopimuksia. Tällaisen pykälän merkitys olisi ennen kaikkea informatiivinen, sillä kuten yllä on todettu, kuluttaja-asiamiehellä on jo nykyisin kuluttajansuojalain 3 lukuun perustuva toimivalta valvoa ko. sopimusten ehtojen kohtuullisuutta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä.

Informaatioarvon näkökulmasta KKV pitäisi kuitenkin parempana hakea lainkohtaan johtoa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (SVPL) 306 §:stä, jossa todetaan kuluttaja-asiamiehen valvonnasta seuraavaa:

”Kuluttajansuojalain nojalla kuluttaja-asiamies valvoo myös sopimusehtojen, markkinoinnin ja asiakassuhteessa noudatettujen menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.”(6)

SVPL:n muotoilusta ilmenee selkeästi se, että kysymys on viime kädessä kuluttajansuojalakiin perustuvasta valvonnasta sekä se, että sopimusehtojen valvonnan lisäksi kuluttaja-asiamiehen valvontatehtäviin kuuluvat elinkeinonharjoittajien markkinointi ja menettelyt asiakassuhteessa.

Yllä mainituilla perusteilla KKV toteaa johtopäätöksensä, että energiatehokkuuslain 30.3 §:n säännöksen voisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti:

”Kuluttajansuojalain nojalla kuluttaja-asiamies valvoo tämän lain 3 a luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen sekä energian vähittäismyyjän markkinoinnissa ja asiakassuhteessa noudattamien menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.”

Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen

Luonnoksen tiedonsaantioikeuksia koskevaan energiatehokkuuslain 30 b §:ään KKV toteaa, että kuluttaja-asiamiehen tiedonsaantioikeuksista säädetään jo kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 6 ja 7 §:ssä. KKV pitää siten ehdotettua pykälää kuluttaja-asiamiehen osalta tarpeettomana. Mikäli kuluttaja-asiamiestä ei kuitenkaan yllä esitettyyn tapaan enää pidettäisi energiatehokkuuslain tarkoittamana ”valvontaviranomaisena”, luonnoksen 30 b §:ää ei tarvitsisi KKV:n näkemyksen mukaan muuttaa.

Tietojen luovuttamista koskevan energiatehokkuuslain 30 c §:n osalta KKV toteaa ensinnäkin, että säännös koskisi ”valvontaviranomaisella” olevan tiedon luovuttamista. Vaikka kuluttaja-asiamiehestä säädetäisiin energiatehokkuuslain tarkoittama valvontaviranomainen (yllä lausutusta poiketen), KKV huomauttaa, että säännös ei ehdotetussa muodossaan soveltuisi sellaisen tiedon luovuttamiseen, jonka Kilpailu- ja kuluttajavirasto on saanut muun kuin kuluttaja-asiamiehen lakisääteisen tehtävän yhteydessä. Lainkohta ei siten soveltuisi KKV:n kuluttajaneuvontaan saapuneisiin kuluttajayhteydenottoihin. Mikäli tarkoituksena on, että myös kuluttajaneuvonnan tietosisällöt kuuluisivat luovuttamisen piiriin salassapidon estämättä, säännöstä tulisi täsmentää uudella 2 momentilla esimerkiksi seuraavasti:

”Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on, milloin se on välttämätöntä, salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa 1 momentissa mainituille tahoille sellaisia tietoja, jotka Kilpailu- ja kuluttajavirasto on saanut kuluttajaneuvonnan tehtävien hoitamisen yhteydessä.”

Lisäksi KKV kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun lainkohdan sisältö on täysin avoin sen suhteen, mitä tietoja sen nojalla luovutettaisiin. Vaikka luovuttaminen onkin pykälässä sidottu välttämättömyyskriteeriin, KKV pyytää vielä jatkovalmistelussa harkitsemaan, voitaisiinko luovutettavia tietosisältöjä ja tietojen käyttötarkoitusta rajata esimerkiksi siten kuin luonnoksen perusteluissa on TEM:lle luovutettavien tietojen ja niiden käyttötarkoituksen osalta esitetty (luonnoksen s. 74).

(1)

<https://www.kuluttajariita.fi/fi/index/tietoameista/tiedotteet/2022/heleninkorotuksetosinkohtuuttomia.html> ja

<https://www.kuluttajariita.fi/fi/index/lautakunnanratkaisuja/kaukolammonhinnanmuutostenja-korotustenkohtuullisuus.html>

(2) <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/tiedotteet/kuluttaja-asiamies-tarkasteli-helenin-kaukolammon-hinnankorotuksia-ja-vaati-muutoksia-toimintatapoihin/>

(3) Ks. myös vesihuoltolain 26.3 §.

(4) Ks. samoin HE 54/2019, s. 19: "Selvyyden vuoksi voi todeta, että kuluttaja-asiamies voi puuttua kuluttajansuojalain 2 luvun säännösten nojalla lainvastaiseen markkinointiin ja menettelyyn asiakassuhteessa sekä 3 luvun säännösten nojalla puolestaan kohtuuttomiin sopimusehtoihin silloinkin, kun kyse on erityislainsäädäntöön sisältyvien säännösten vastaisesta toiminnasta."

(5) Ks. HE 162/1998 vp, s. 16.

(6) Todettakoon, että SVPL 306 §:n sana "myös" johtuu pykälän ensimmäisestä lauseesta, jonka mukaan: "Kuluttaja-asiamies valvoo lapsiin kohdistuvaa markkinointia koskevan 214 §:n 4 momentin noudattamista."

Kinnunen Matias
Kilpailu- ja kuluttajavirasto